Käsiraamat kohaliku omavalitsuse spetsialistidele

Downloaded 19.11.2026

Viimati uuendatud 21.09.2026

Sisukord

Maapõu **3**
Kaevandamisloa menetlusetapid **5**
Kohaliku omavalitsuse otsustuse võimalused ja tingimused loa andmisel **8**
Loa andmisega nõustumine **10**
Kõrvaltingimused **12**
Loa andmisest keeldumine **14**
Geoloogilise uurimistöö load **16**
Korrastamiskohustus **18**
Korrastatuks tunnistatud karjäärialad 2013 - 2024 ..... **23**
Häid näiteid korrastatud karjääridest **24**
Kaevise tarbimise ja võõrandamise loa vajadus ning erandid **25**

Maapõu

Kohaliku omavalitsuse roll maapõuega seotud lubade menetlemisel

- ✓ **Keskkonnalubade** andmisel **maavarade kaevandamiseks** (edaspidi **kaevandamisluba**) on tähtis osa kohalikul omavalitsusel.

Kohalikke omavalitsusi kaasatakse alati avatud menetluse puhul. Kui toimub menetlus avatud menetluseta, siis Kohalikke omavalitsusi ei kaasata (mõnede eranditega). Avatud menetluseta menetlus, kui keskkonnarisk ja mõju on väike ning avalik huvi vähene.

- ✓ **Geoloogilise uuringu luba** (ka uuringnuluba) – KOV kaasatakse menetlusse ning küsitakse arvamust menetlusse võtmise etapil.

- ✓ **Üldgeoloogilise uurimistöö luba** – kohaliku omavalitsuse roll on selle loa andmisel väike, peale loa väljastamist saadetakse teadmiseks ning arvamuse avaldamine ei ole vajalik (mõningad erandid).

Üldgeoloogilise uurimistöö lubadega ei saa alates 2020. aastast enam maavara kaevandamiseks arvele võtta. See luba on mõeldud teadustöö ja geoloogilise kaardistamise vajaduse täitmiseks. Ehitusgeloogilised tööd eraldi Keskkonnaameti luba endiselt ei vaja.

- ✓ **Maavara või maavarana arvele võtmata kivimi ja setendi võtmise luba** – kohalik omavalitsus saab taotleda asustusega väikesaartel maavarade kaevandamiseks valla ehitusprojektide elluviimiseks.

- ✓ **Kaevise tarbimise või võõrandamise luba** – Kohaliku omavalitsuse roll on kaudne enne loa andmist. Kohaliku omavalitsuse roll on suunata ehituslubade taotlejaid taotlema **KOTKAS** kaevise tarbimise või võõrandamise luba, kui ehitamise käigus tekkib kaevist üle 5000 kuupmeetri ja mida on vaja kinnistult välja viia. Loa väljastamisel ei kaasata kohalikku omavalitsust.

Korrastamiskohustus

- ✓ **Korrastamistingimuste välja andmine** – Keskkonnaamet kaasab kohaliku omavalitsuse korrastamistingimuste andmiseks

- ✓ Korrastamisprojekti kooskõlastamine

- **Kaevandatud ala korrastatuks tunnistamine** – Keskkonnaamet kaasab kohaliku omavalitsuse esindaja
- Uuritud maa korrastatuks tunnistamine

Kust leida maapõuealast teavet ja dokumente?

Keskkonnaalane info on tavaliselt avalik ning internetist kättesaadav. Väike osa dokumente on märkega "asutusesiseseks kasutamiseks", nende avaldamine sellisel kujul pole võimalik tulenevalt andmekaitseseadusest või looduskaitse üldosa seadusest.

- Taotluste ja lubade info – Keskkonnalubade registris **KOTKAS**
- Lubade, maardlate info – Maa- ja Ruumiameti **kaardirakenduses** (maardlate teemakiht)
- Täiendavat teemaga seonduvat leiab Keskkonnaameti kodulehe alajaotisest "**Maapõu**"

Kehtivaid maapõue-alaseid lubasid Eestis jaanuari alguses 2025. aastal

Kaevandamislubasid	816
Geoloogilise uuringu lubasid	246
Üldgeoloogilise uurimistöö lubasid	11
Kaevise tarbimise või võõrandamise luba	9
Maavara või maavarana arvele võtmata kivimi ja setendi võtmise lubasid	4

Maapõue lubade menetluste aeg

Hakkab kulgema nõuetekohase taotluse saamisest arvates

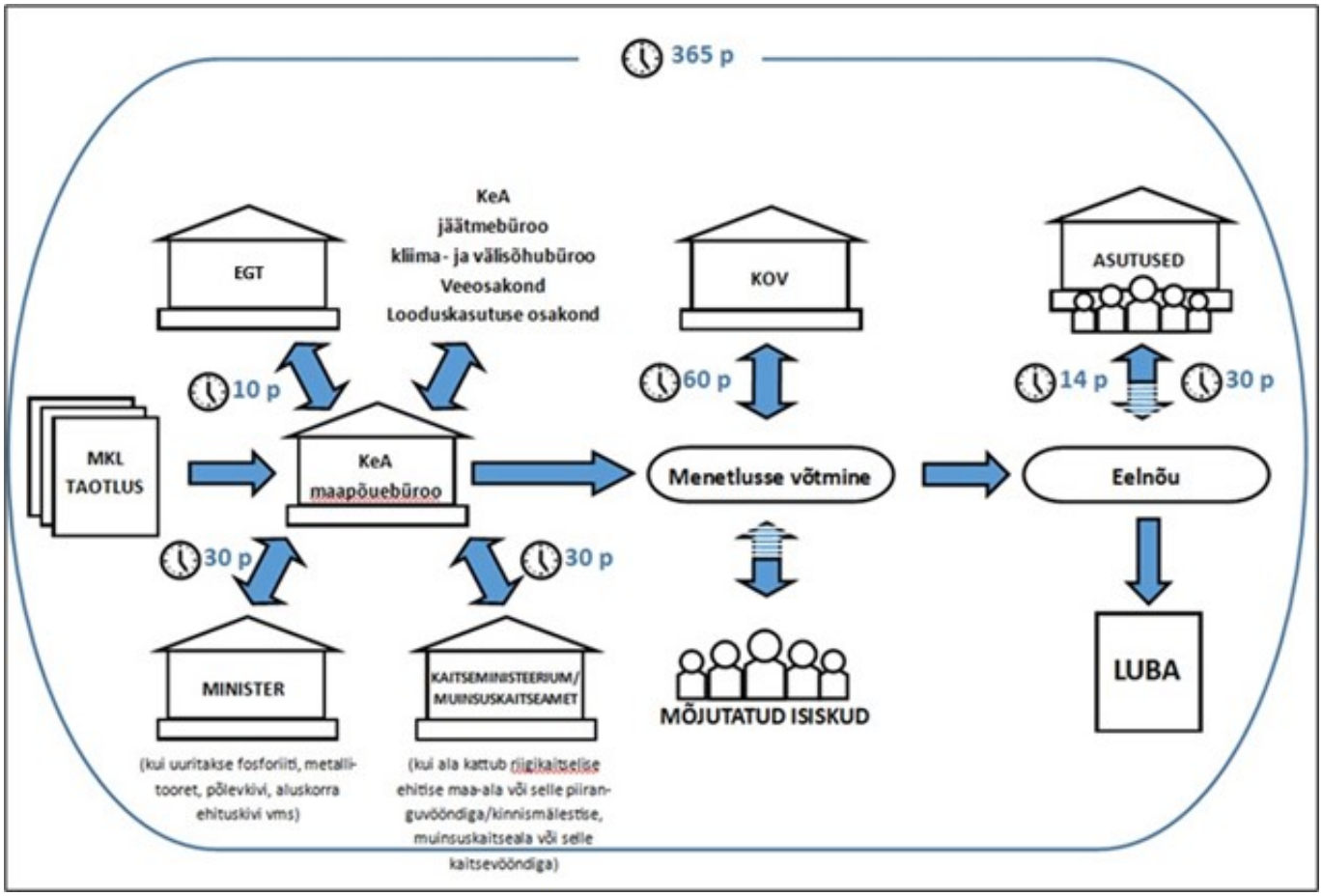
Kaevandamisloa taotlus	1 aasta
Uuringuloa taotlus	120 päeva
Maavara või maavarana arvele võtmata kivimi ja setendi võtmise loa taotlus	90 päeva
Kaevisetarbimise või võõrandamisee loa taotlus	14 päeva

Põhjendatud juhul võib Keskkonnaamet menetluse aega pikendada.

Viimati uuendatud 23.04.2025

Kaevandamisloa menetlusetapid

Skemaatiliselt näeb tegevuste ahel välja selliselt:

Keskkonnaamet saadab taotluse **kohalikule omavalitsusele teadmiseks** KeA Taotluse kontroll Eesti Geoloogiateenistuse kontrollimiseks Menetlusse võtmine ja teavitamine **kohalikult omavalitsuselt arvamuse küsimine** KeA Eelnõude koostamine (sh keskkonnamõjude eelhinnangu koostamine) keskkonnamõju hindamise algatamise või algatamata jätmise otsuse eelnõu edastamine tutvumiseks ja arvamuse avaldamiseks s**h kohalikult omavalitsuselt arvamuse küsimine eelnõudele** KeA Keskkonnamõjude algatamata jätmise otsus Eelnõu saatmine loa taotlejale Loa väljaandmine **Teavitamine (sh kohalikule omavalitsusele teadmiseks**)

Avatud menetluse käik on kõigile avalikult nähtav veebilehelt **https://kotkas.envir.ee**. Nimetatud veebilehel tuleb sakil „Keskkonnakaitseload“ valida „Taotluste ja menetluste register“. Taotluste ja menetluste registrist kõige kindlam on otsida menetluse numbri, mille saate meie poolt saadetud kirjast.

Loa taotluse menetlusse võtmisel toimub menetlusosaliste teavitamine. Juhul kui on vaja kindlasti loa menetluse raames algatada kohustuslikus korras keskkonnamõjude hindamine, siis selles etapis algatab Keskkonnaamet koos menetlusse võtmise kirjaga või eraldi kirjaga keskkonnamõjude hindamise (edaspidi ka KMH).

Kohustuslikus korras on vaja KMH algatada,

- ✓ allamaakaevanduse rajamise korral.
- ✓ kui taotletava mäeeraldise teenindusmaa on suurem kui 25 ha. Erandiks on taotletavad turbatootmisalad ja allmaakaevandused. Taotletava turbatootmisala suurus kohustusliku KMH

- ✓ algatamiseks peab olema vähemalt 150 ha.

Enamustes taotlustes kohustuslikus korras keskkonnamõjude hindamist ei ole vaja algata.

Allpool näidis kohalikule omavalitsusüksusele ja muudele menetlusosalistele saadetava kirja tähtsamatest osadest, kus teavitatakse Keskkonnaametile laekunud kaevandamisloa taotluse menetlusse võtmisest.

Näide: Menetlusse võetakse taotlus pärast seda, kui on taotlusmaterjal on Keskkonnaameti poolt üle kontrollitud ja seaduses nõutud andmed on seal olemas.

Austatud menetlusosaline

Teatame, et oleme menetlusse võtnud **Puiste Teed OÜ** (registrikood 11077276, aadress Sakala, Lolu küla, Viljandi vald, Viljandi maakond) **23.10.2024** esitatud **Kassi liivakarjääri** keskkonnaloa taotluse. Taotletav Kassi liivakarjäär asub Viljandi maakonnas Viljandi vallas Aidu külas eraomandisse kuuluval kinnistul Uue-Murri (katastritunnus 89901:001:2754, registriosa nr 23615750).

Esitatud taotluse kohaselt soovitakse keskkonnaluba Kassi liivakarjääri mäeeraldisel täiteliiva kaevandamiseks.

Taotletav mäeeraldis hõlmab täielikult Kassi kruusamaardla (registrikaart nr 0986) täiteliiva aktiivse tarbevaru plokki 4. Tegemist on uue mäeeraldisega, mille pindala on 5,50 ha ja teenindusmaa pindala 5,57 ha. Mäeeraldisega seotud varu on järgmine: täiteliiva aktiivne tarbevaru on 288 tuh m³ ja kaevandatav varu 235 tuh m³. Maavara kaevandamise keskmiseks aastamääraks on 20 tuh m³. Maavara kasutusaladeks on teede- ja üldehitus. Keskkonnaloa kehtivusajaks taotletakse 15 aastat. Kaevandatud maa korrastatakse veekoguks ja rohumaaks.

Keskkonnaloa taotluse ja muude asjasse puutuvate dokumentidega saab tutvuda keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS (https://kotkas.envir.ee/); menetluse nr M-129898.

Kui soovite infot taotluse edasisest menetlusest, teavitame Teid kirja teel vaid juhul, kui olete selleks avaldanud selgelt soovi allolevatel kontaktidel (e-posti või telefoni teel).

Huvitatud isikul ja isikul, kelle õigusi võib kavandatav tegevus puudutada, on õigus esitada ettepanekuid ja vastuväiteid keskkonnaloa taotluse kohta menetluse jooksul ja eelnõu kohta määratud tähtaja jooksul. Ettepanekud või vastuväited palume esitada kirjalikult aadressile info@keskkonnaamet.ee. Avalduses palume viidata menetluse numbrile **M-129898**. Vajadusel korraldab Keskkonnaamet asja arutamiseks avaliku arutelu.

Keskkonnaloa taotluse kohta teeme otsuse 365 päeva jooksul pärast nõuetekohase taotluse saamist. Keskkonnaloa andmise või sellest keeldumise otsusest informeerime ka Teid.

Selleks et KOV menetluse varajases etapis kaasa rääkida, siis edastatakse kõik taotlusmaterjalid kohalikule omavalitsusele tutvumiseks ja arvamuse saamiseks.

Alates 2020. aastast ei pea enam arvamuse küsimise momendil loa eelnõusid ja eelhinnanguid valmis olema. Oluliseks peetakse seda, et kohalik omavalitsus saaks võimalikult varajases etapis loa materjalidega tutvuda ja oma põhimõttelise arvamuse loa taotluse anda. Kui kohalik omavalitsus on põhimõtteliselt loa andmise vastu, siis mahukaid loa andmise eelnõusid pole mõistlik lõpuni valmis teha.

Allpool kirja näidis, kus Keskkonnaamet edastab taotlusmaterjalid tutvumiseks ning küsib KOV arvamust.

Kassi liivakarjääri keskkonnaloa taotluse menetlusse võtmine ja taotluse edastamine kohaliku omavalitsuse arvamuse saamiseks

Teatame, et oleme menetlusse võtnud Puiste Teed OÜ (registrikood 11077276, aadress Sakala, Lolu küla, Viljandi vald, Viljandi maakond) 23.10.2024 esitatud Kassi liivakarjääri keskkonnaloa taotluse. Taotletav Kassi liivakarjäär asub Viljandi maakonnas Viljandi vallas Aidu külas eraomandisse kuuluval kinnistul Uue-Murri (katastritunnus 89901:001:2754, registriosa nr 23615750).

Keskkonnaloa taotluse ja muude asjasse puutuvate dokumentidega saab tutvuda keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS (https://kotkas.envir.ee/); menetluse nr M-129898. Palume Teil avaldada seitsme päeva jooksul keskkonnaloa taotluse teade oma veebilehel.

Lisaks palume vallavolikogul esitada taotluse kohta arvamus esimesel võimalusel, kuid mitte hiljem kui kahe kuu jooksul, s.o hiljemalt 27.12.2024. Juhul, kui volikogu on delegeerinud arvamuse andmise vallavalitsusele, palume koos arvamusega esitada vastavasisuline volikogu otsus.

Juhime tähelepanu, et kohaliku omavalitsuse arvamuse andmise tähtajaks seadusest tulenevalt on kaks kuud. Haldusorgan võib enda määratud menetlustähtaegu oma algatusel pikendada, kuid seadusest tulenevaid tähtaegu muuta ei saa. Juhul kui tähtajaks arvamuse andmine ei osutu võimalikuks ning soovite menetluse käigus arvamust anda, siis palume siiski sellest teada anda. Kui arvamust ei ole määratud tähtajaks antud, lahendame keskkonnaloa taotluse Teie arvamuseta.

Juhime ka tähelepanu, et antav arvamus on menetlustoiming, mis peab olema põhjendatud ning mis on tulenevalt kohtupraktikast iseseisvalt vaidlustatav. Täpsustame, et arvamuse esitamine ei piira kohaliku omavalitsuse üksuse õigust esitada edasise menetluse käigus täiendavaid seisukohti.

Viimati uuendatud 23.04.2025

Kohaliku omavalitsuse otsustuse võimalused ja tingimused loa andmisel

Kohalik omavalitsus teab kõige paremini kohalike inimeste küsimusi antud olukorras ning valla plaane. Seega on maapõuseaduses antud kohalikele omavalitsustele otsustav roll, mis mõjutab menetluse käiku.

Kohalik omavalitsuse üksus võib loa andmisega

- ✓ nõustuda,
- ✓ nõustuda tingimuslikult või
- ✓ põhjendatud juhul loa andmisest keelduda.

Kui kohalik omavalitsuse üksus annab nõusoleku tingimuslikult, siis antavad tingimused peaksid olema väga konkreetsed ja täpselt sõnastatud. Loa andmisest keeldumise korral peab olema keelduv otsus põhjendatud.

Loa andmisega nõustumine - Keskkonnaamet saab loa andmiseks menetlusega jätkata ainult sellisel juhul kui kohalik omavalitsus ei ole vastu taotletud tegevuste vastu.

Tingimuslik nõusolek - Vajadusel saab kohalik omavalitsus olla loa andmisega nõus teatud tingimustel ehk anda tingimusliku nõusoleku. Kui kohalik omavalitsuse annab nõusoleku tingimuslikult, siis antavad tingimused peaksid olema väga konkreetsed ja täpselt sõnastatud.

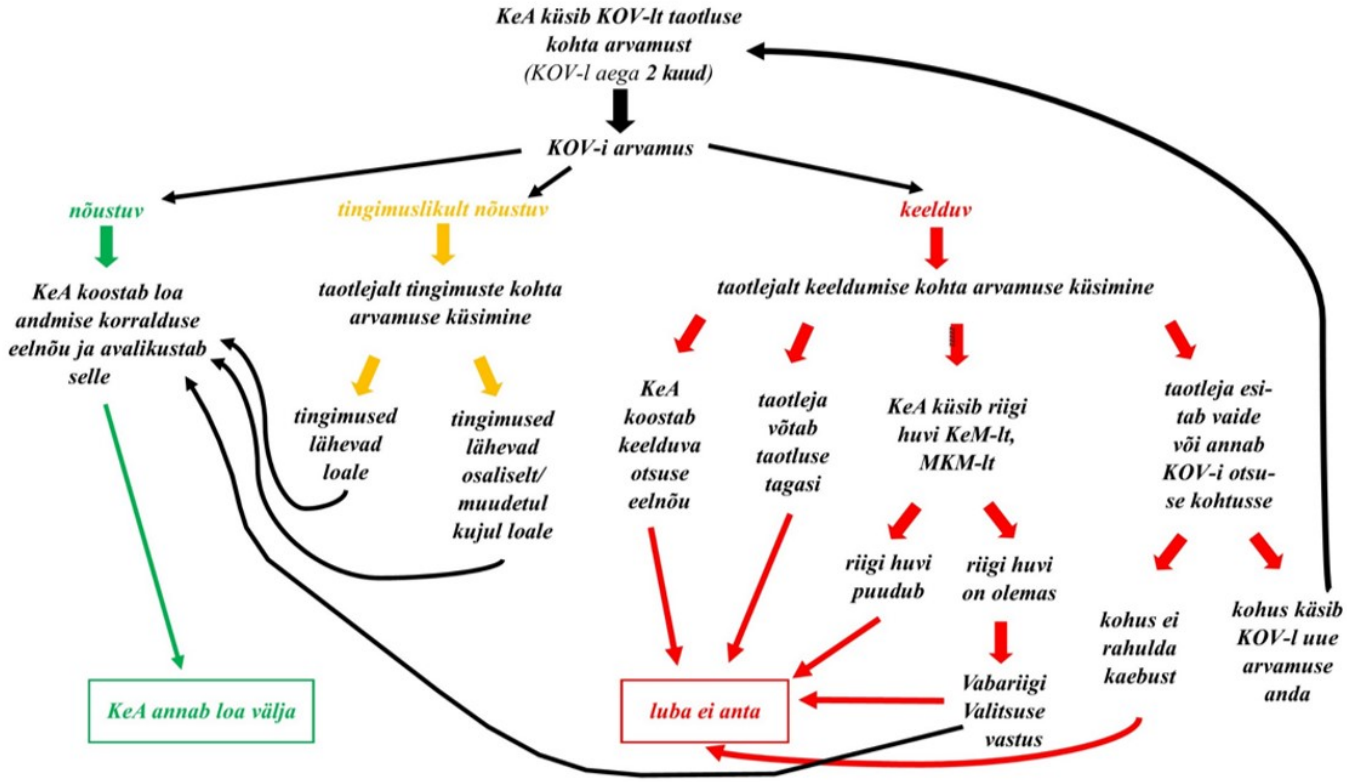
Loa andmisest keeldumine - Kui kohalik omavalitsus loa andmisest keeldub, siis Keskkonnaamet hakkab ette valmistama keelduva otsuse eelnõusid.

Loa andmisest keeldumise korral peab olema keelduv otsus põhjendatud. **Looduskaitselised küsimused lahendab Keskkonnaamet menetluse käigus ning kohalik omavalitsus ei pea ise oma otsuse tegemises seda süviti puudutama.**

Taotleja soovil ülekaaluka riigi huvi korral saab arvamust taotleda Vabariigi Valitsuselt. Kui Vabariigi Valitus leiab, et esineb suur riigi huvi sinna karjääri rajamiseks, siis ainult sedasi saab Keskkonnaamet kohalik omavalitsus keelduvast otsusest minna mööda. Kohalik omavalitsus saab pärast keelduva otsuse andmist ka kaevandajaga läbi rääkida ja oma otsust muuta.

Kui kohalik omavalitsus ei ole oma keelduvat otsust piisavalt hästi põhjendanud, siis äärmuslikes olukordades on kaevandajad seda püüdnud kohtu kaudu vaidlustada. Kohus on mõningatel juhtudel palunud teha kohalikul omavalitsusel uus otsus.

Kokkuvõtlikult võib kohaliku omavalitsuse otsuse andmise kokku võtta järgmisel skeemil:

Viimati uuendatud 23.04.2025

Loa andmisega nõustumine

Pärast kohaliku omavalitsuse põhimõttelist nõustuvat või tingimuslikult nõustuvat otsust kaalub Keskkonnaamet uuesti, kas on vajalik algatada taotluse menetluse raames keskkonnamõju hindamine (edaspidi ka KMH).

Hea otsus sisaldab põhjendusi ning toob välja asukoha kohalikud eripärad, mida peaks loa andmisel arvestama. Kui KMH-d ei ole vaja Keskkonnaameti arvates algatada, siis kirjutatakse eelhinnang ning keskkonnamõju hingamise algatamata jätmise eelnõu, mille kohta küsitakse veel eraldi kohaliku omavalitsuse arvamust.

Allpool võimalik näide kirja tähtsamatest osadest, kus palume taotlusele koostatud keskkonnamõju eelhinnangu ja keskkonnamõju hindamise algatamata jätmise otsusele kohaliku omavalitsuse arvamust.

Keskkonnaamet küsib kohaliku omavalitsuse arvamust taotlusele koostatud keskkonnamõjude ja keskkonnamõju hindamise algatamata jätmise otsusele

Kassi liivakarjääri keskkonnaloa taotlusele koostatud keskkonnamõju eelhinnangu ja keskkonnamõju hindamise algatamata jätmise otsuse eelnõule seisukoha küsimine

Puiste Teed OÜ (registrikood 11077276, aadress Sakala, Lolu küla, Viljandi vald, Viljandi maakond) esitas 14.10.2024 Keskkonnaametile taotluse Kassi liivakarjääri keskkonnaloa saamiseks. Taotluses esinenud puuduste tõttu tuli seda täiendada ning nõuetekohane taotlus on registreeritud KOTKAS-s 23.10.2024 menetluse nr M-129898 juurde.

Tuginedes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 11 lõikele 2^2 soovib Keskkonnaamet Viljandi Vallavalitsuse seisukohta Kassi liivakarjääri keskkonnaloa taotlusele koostatud keskkonnamõju hindamise (*KMH*) eelhinnangule ja KMH algatamata jätmise otsuse eelnõule. Keskkonnaamet palub seisukoht esitada esimesel võimalusel, kuid mitte hiljem kui ühe **kuu** jooksul, s.o hiljemalt kuupäevaks **09.04.2025**. Kui seisukohta ei ole määratud tähtajaks antud ega tähtaega pikendatud, otsustatakse KMH algatamine või algatamata jätmine kohaliku omavalitsuse üksuse seisukohata.

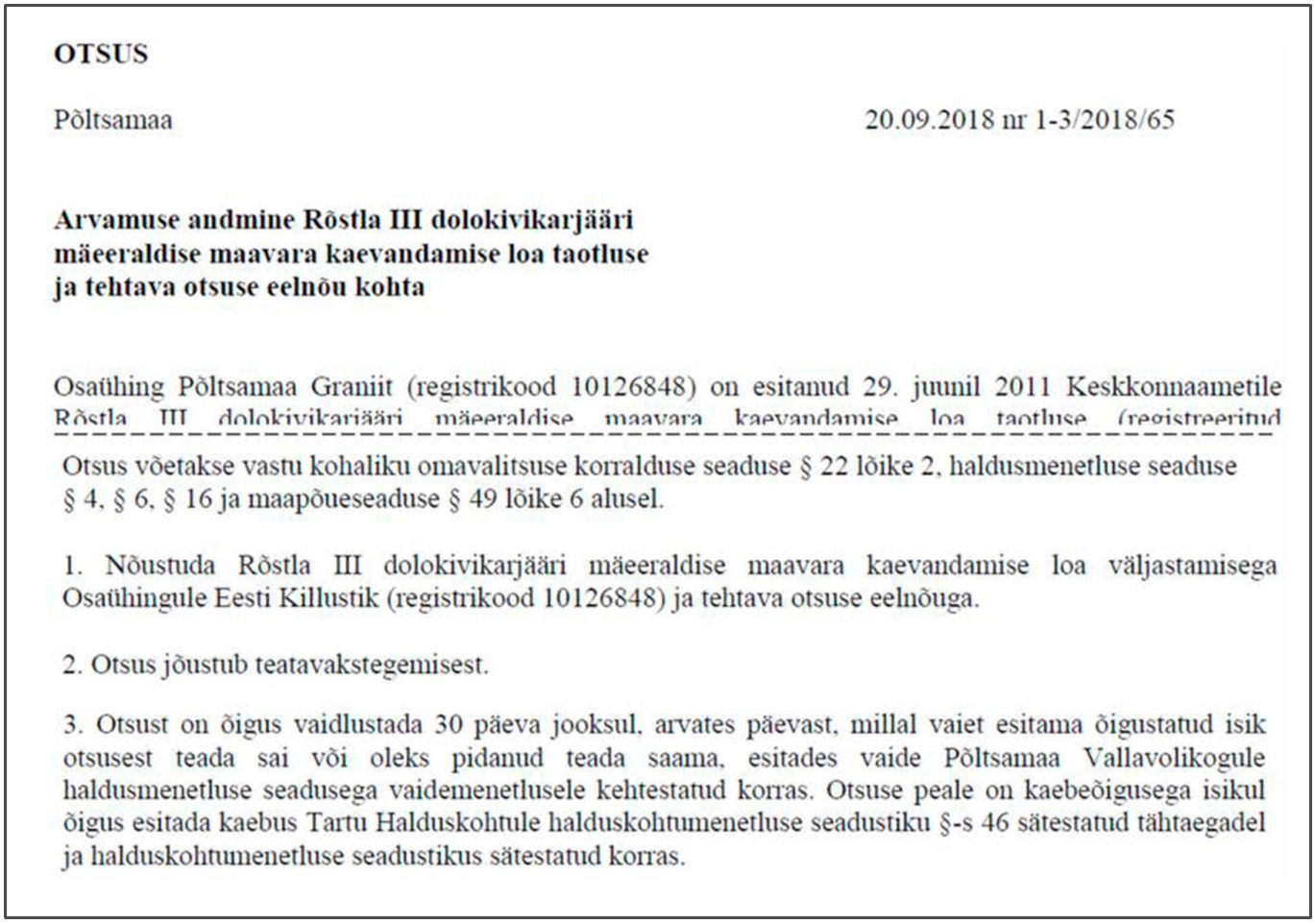
Vajadusel täiendab Keskkonnaamet vastavalt kohaliku omavalitsuse tagasisidele eelhinnangut. Keerulisemate taotluste korral, kus keskkonnarisk on hinnatud suureks või ei ole piisavalt keskkonnaalaseid andmeid, siis eelhinnangu tulemusena võidakse algatada keskkonnamõjude hindamine ehk KMH.

KMH on terve eraldi protsess, kus küsitakse kohaliku omavalitsuse arvamust veel mitmel korral. Juhul kui eelhinnanu tulemusena saab teha keskkonnamõju algatamata jätmise otsuse, siis koostatakse vastavalt sellele loa andmise otsus.

Kui kaevandamisloa menetluse raames tuleb läbi viia KMH, siis koostatakse kaevandamisloa otsuse eelnõu vastavalt KMH aruandes toodud järeldusi arvesse võttes. Igal juhul kaevandamisloa otsuse eelnõu valmimisel tuleb eelnõud avalikustada ning anda minimaalselt kaks nädalat huvitatud menetlusosalistele neile arvamuse avaldamiseks.

Vajadusel viiakse eelnõude avalikustamise käigus läbi avalik arutelu koostöös kohaliku omavalitsuse esindajatega . Avalik arutelu viiakse läbi juhul, kui menetlusosalised on selleks soovi avaldanud.

Näide: Kohalik omavalitsus nõustub maavara kaevandamise loa väljastamisega

OTSUS

Põltsamaa 20.09.2018 nr 1-3/2018/65

Arvamuse andmine Rõstla III dolokivikarjääri mäeeraldise maavara kaevandamise loa taotluse ja tehtava otsuse eelnõu kohta

Osaühing Põltsamaa Graniit (registrikood 10126848) on esitanud 29. juunil 2011 Keskkonnaametile Rõstla III dolokivikarjääri mäeeraldise maavara kaevandamise loa taotluse (registreeritud

Otsus võetakse vastu kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 2, haldusmenetluse seaduse § 4, § 6, § 16 ja maapõueseaduse § 49 lõike 6 alusel.

1. Nõustuda Rõstla III dolokivikarjääri mäeeraldise maavara kaevandamise loa väljastamisega Osaühingule Eesti Killustik (registrikood 10126848) ja tehtava otsuse eelnõuga.

2. Otsus jõustub teatavakstegemisest.

3. Otsust on õigus vaidlustada 30 päeva jooksul, arvates päevast, millal vaiet esitama õigustatud isik otsusest teada sai või oleks pidanud teada saama, esitades vaide Põltsamaa Vallavolikogule haldusmenetluse seadusega vaidemenetlusele kehtestatud korras. Otsuse peale on kaebeõigusega isikul õigus esitada kaebus Tartu Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustiku §-s 46 sätestatud tähtaegadel ja halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Viimati uuendatud 23.04.2025

Kõrvaltingimused

Kohaliku omavalitsuse võimalused ja piirangud kaevandamislubade kõrvaltingimuste seadmisel

Kui kohalik omavalitsuse üksus annab nõusoleku tingimuslikult, siis antavad tingimused peaksid olema väga konkreetsed ja täpselt sõnastatud.

Tingimusliku arvamuse andmisel palume arvestada, et kaevandamisloaga on üldjuhul võimalik reguleerida vaid mäeeraldises ja mäeeraldise teenindusmaal läbiviidavaid tegevusi ja näha ette leevendusmeetmeid otseselt kaevandamisest tulenevatele keskkonnamõjudele.

Eelnevast tulenevalt ei ole Keskkonnaametil kaevandamisloaga võimalik seada nõudeid väljaspool mäeeraldise teenindusmaad liikuvale maavara transpordile, määrata kohalikule omavalitsusele erinevaid

kompensatsioone jms. Mõneti on võimalik seada piiranguid väljaveotee osas.

Vajadusel võivad arendaja ja kohalik omavalitsus nendes küsimustes sõlmida omavahelisi kokkuleppeid. Küll aga vajadusel KOV võib oma otsuses nõuda erinevaid kõrvaltingimusi keskkonnahäiringute leevendamiseks.

Hea kaevandamisloa kõrvaltingimus vastab üldjuhul järgmistele reeglitele:

- ✓ Kõrvaltingimuse seadmine peab olema põhjendatud–põhjendamata kulutusi loa taotlejale ei saa kaasa tuua
- ✓ Pole mõtet seada väljastatavale loale tingimusi, mida loa omanik peab niigi juba kehtiva seaduse kohaselt täitma
- ✓ Kõrvaltingimused peavad olema sõnastatud nii, et need oleks konkreetsed ja neid peab olema võimalik kontrollida
- ✓ Kõrvaltingimused peavad olema seotud mäeeraldise ja keskkonnamõjude vähendamisega

Mõned näited kaevandamisloale kantavatest kõrvaltingimustest:

- ✓ Kasta karjääris kaevise transportimisel ja killustiku tootmisel kasutatavaid teid. Sademetevaesel perioodil, kui ööpäeva keskmine välistemperatuur on üle +5 □, tuleb kasta teid tolmu vältimiseks.
- ✓ Purustussõlm ei tohi mäeeraldisel või selle teenindusmaal olla elamutele lähemal kui XX m.
- ✓ Mürahäiringu vähendamiseks tuleb kaevandamistegevusega mõjutatud ala suunas, enne kasuliku kihi kaevandamise algust, paralleelselt katendi eemaldamise töödega rajada katendivallid/müratõkkesein.
- ✓ Karjääris teostatavad tegevused (nt maavara väljavedu, purustamine…) on lubatud esmaspäevast reedeni ajavahemikus (XX-XX). nädalavahetustel ja riigipühadel on töötamine keelatud.
- ✓ Peenosakeste leviku takistamiseks välisõhus tuleb alati kasutada koormakatteid nt dolokivi peenosakeste või killustiku jäätmete transportimisel karjäärist välja. Karjääri teenindusmaalt väljasõiduhetkeni on kaevandamisloa omanik kohustatud tagama koormakatete kasutamise nt dolokivi peenosakeste või killustiku transportivatel veokitel.

Viimati uuendatud 23.04.2025

Loa andmisest keeldumine

Loa andmisest keeldumise korral peab olema keelduv otsus põhjendatud. Looduskaitselised küsimused lahendab Keskkonnaamet menetluse käigus ning kohalik omavalitsus ei pea ise oma otsuse tegemises seda süviti puudutama.

Peamised põhjused kohalike omavalitsuste keeldumisotsuste taga

- ✓ Piirkonnas on juba piisavalt karjääre
- ✓ Valla arengukava
- ✓ Kohalike elanike surve
- ✓ Hirm mittekorrastamise osas
- ✓ Soov hakata ise kaevandama

Kui kohalik omavalitsus ei ole nõus kaevandamisloa andmisega,

võib kaevandamisloa andja taotleja ettepanekul taotleda loa andmiseks nõusolekut Vabariigi Valitsuselt. Vabariigi Valitsus annab loa andmiseks nõusoleku, kui selleks on ülekaalukas riigi huvi. Ülekaalukas riigi huvi on määratlemata õigusmõiste. Ehitusmaavarade kaevandamiseks keskkonnaloa taotlemisel on reeglina ülekaalukas riigi huvi juhul, kui piirkonna varustuskindlus ei ole tagatud. Varustuskindlust hindab Kliimaministeerium. Ehitusmaavarade varustuskindluse tagatust saab maakondade kaupa vaadata Kliiministeeriumi kodulehel
https://kliimaministeerium.ee/energeetika-maavarad/maavarad/ehitusmaavarad

Riigi huvi väljaselgitamiseks pöördub Keskkonnaamet Kliimaministeeriumi poole. Vajadusel kaasame ka teisi riigiasutusi huvi väljaselgitamiseks.

Millised on kõige suuremad hirmud?

- ✓ Joogivee muutused

- ✓ Müra ja tolm
- ✓ Vibratsioon
- ✓ Karjääri masinate transpordi häiring

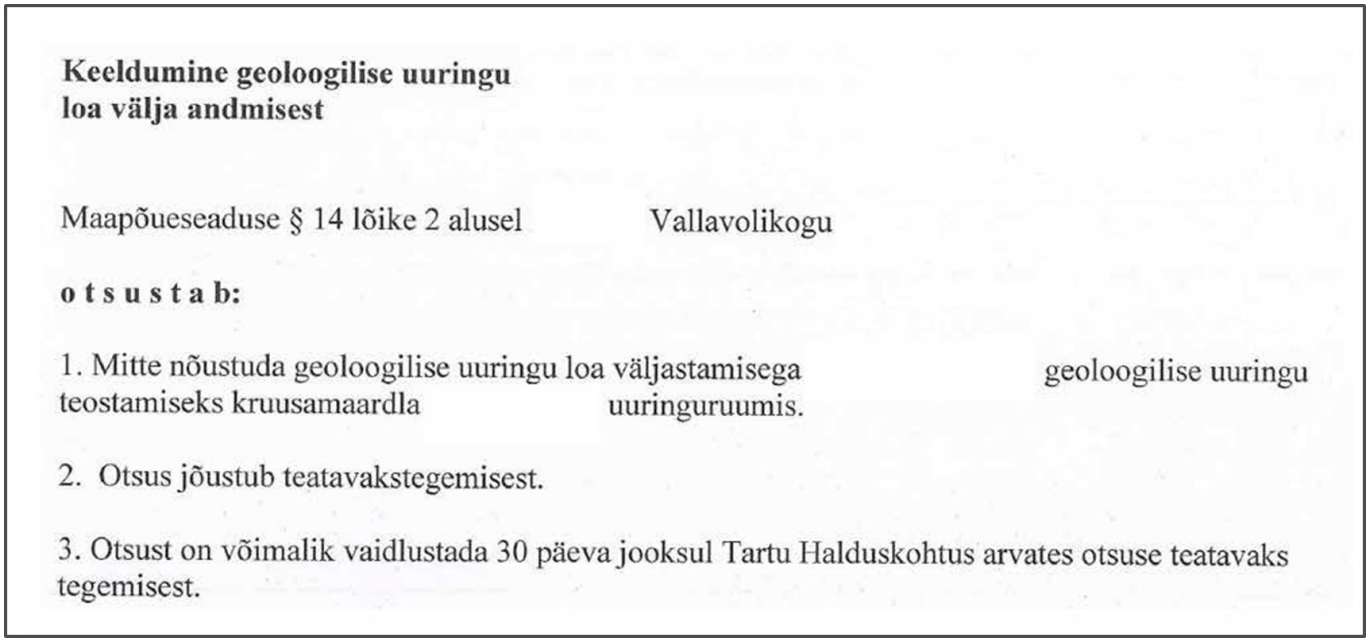
Tavaliselt vee seest kaevandamine põhjaveerežiimi ei muuda (mõjule hinnang antakse eelhinnangus). Kõiki keskkonnahäiringuid saab maandada, küsimus on selles, kui palju ja millised abinõud on vaja kasutusele võtta.

Kui keskkonnamõjud on suured, siis võib mõjude ja riskide maandamine minna nii kalliks, et kaevandamine ei tasu rahaliselt enam ära.

Halb näide, kus KOV keeldub loa väljastamisest ilma põhjenduseta.

Keelduva otsuse korral peab olema välja toodud keeldumise põhjendus.

Keeldumine geoloogilise uuringu loa välja andmisest

Maapõueseaduse § 14 lõike 2 alusel Vallavolikogu

o t s u s t a b:

1. Mitte nõustuda geoloogilise uuringu loa väljastamisega geoloogilise uuringu teostamiseks kruusamaardla uuringuruumis.

2. Otsus jõustub teatavakstegemisest.

3. Otsust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul Tartu Halduskohtus arvates otsuse teatavaks tegemisest.

Viimati uuendatud 23.04.2025

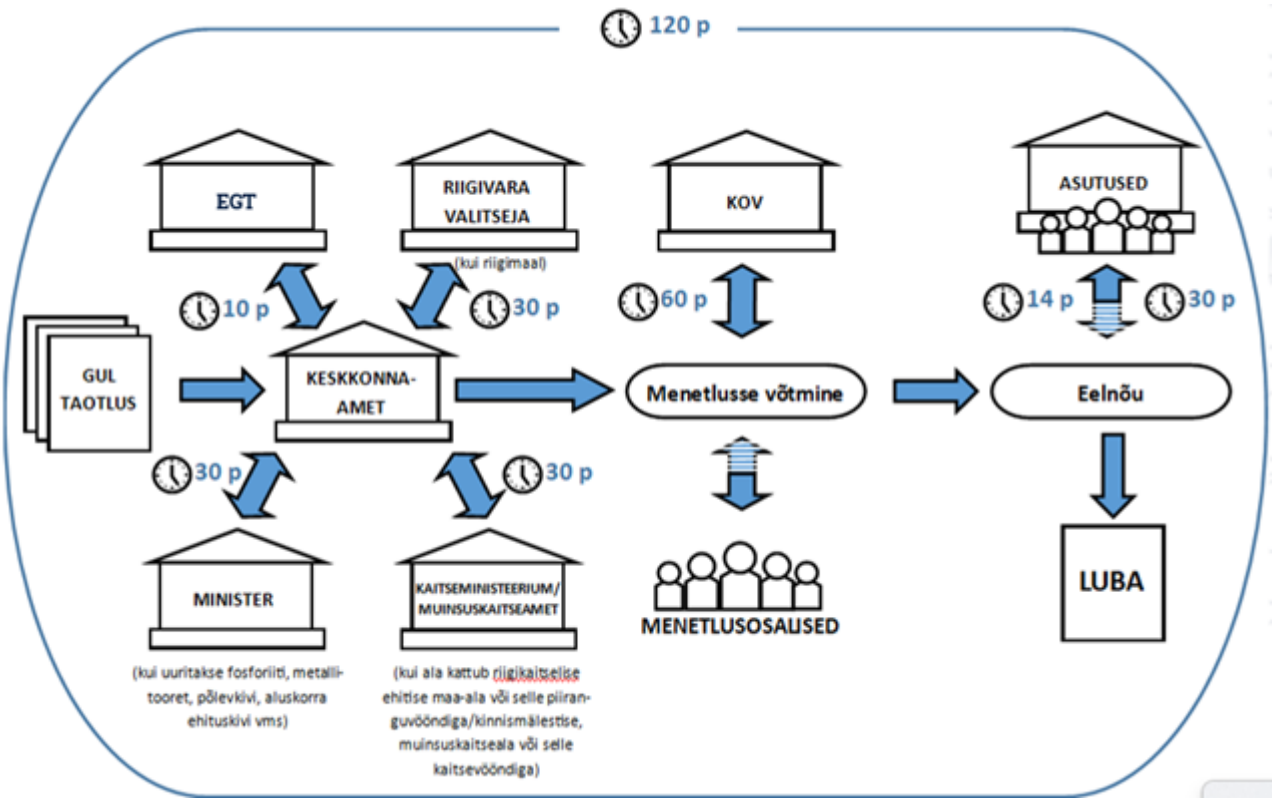
Geoloogilise uurimistöö load

Maavara geoloogiline uuring on maavara arvele võtmise ja kaevandamise eesmärgil tehtav geoloogiline töö.

Uue geoloogilise uuringu andmise menetlusprotsess viiakse alati läbi avatud menetlusena. Avatud menetluse käik on **KOTKAS** kõigile avalikult nähtav veebilehelt sarnaselt kaevandamislao menetlusega. Taotluse menetlusse võtmise etapis tehakse menetlusosaliste kaasamine ning selleks ajaks on Keskkonnaamet teostanud taotlusmaterjali kontrolli, et kõik vaja minevad andmed oleksid olemas.

Kohalikult omavalitsuselt küsime arvamust uuringutele menetlusse võtmise etapis.

Kokkuvõtlikult on uuringuloa menetluse tähtsamad etapid näha allpool oleval skeemil.

Kohalikult omavalitsuselt ootame sisendit, kas uuringuruumi asukohas on mingeid iseärasusi, mida uuringute tegemisel peaks seaduses sätestatule veel lisaks arvestama.

Arvamuse andmiseks on vallavolikogul aega kaks kuud sarnaselt kaevandamisloale arvamuse andmisega.

Sisendi andmisel palume arvestada, et uuringutöödel endal on kaasnev keskkonnamõju lühiajaline ja lokaalne ning riskid keskkonnale on väiksed, vastupidiselt kaevandamisele pärast kaevandamisloa andmist.

Uuringulubade menetlemisel ei tehta eelhinnanguid (seadusest tulenev erand 1000 m sügavuste puuraukude rajamisel, kus eelhinnang tuleb siiski teha) **ega viida läbi keskkonnamõjude hindamist.**

Kohalik omavalitsus peab arvestama sellega, et kui kaevandamisväärset maavara leitakse uuringute tulemusena, siis see võetakse maavarade registris arvele ning pärast seda on maardlale ehitamine piiratud.

Maardlatele ehitamiseks tuleb küsida luba Eesti Geoloogiateenistuselt. Ehitiste rajamist, mis piiravad maavarade kättesaamist tulevikus ei lubata kergekäeliselt sest maavara on meie kõigi ühine rikkus.

Kohalik omavalitsus ei saa keelduda uuringuloa andmisest ainuüksi põhjendusega, et tulevikus ei soovita sinna karjääri või kaevanduse rajamist. Küll aga on oluline arvamuse andmisel välja tuua põhjendused miks kohalik omavalitsus ei näe tulevikus kaevandamist sellel alal võimaliku olevat.
Kohalik omavalitsus ei pea arvamuse andmisel analüüsima ise uuringute või kaevandamisega

kaasnevat. Keskkonnaamet kirjutab loa andmisel alati uuringuloa andmise korraldusele, et geoloogilise uuringu luba ei anna uuringuloa omanikule garantiid, et talle hilisemalt antakse maavara kaevandamise luba. Geoloogilise uuringu loa saamisel ei teki õiguspärast ootust kaevandamisloa saamiseks.

NB! Valla- või linnavalitsus avaldab seitsme päeva jooksul uuringuloa taotluse saamisest arvates valla- või linnavalitsuse veebilehel lihtsalt juurdepääsetava teate uuringuloa taotluse saamise kohta, lisades sellele viite Ametlikes Teadaannetes avaldatud teatele. Teate Ametlikes Teadaannetes teeb valmis Keskkonnaamet vahetult enne arvamuse küsimist. Teade peab olema veebilehel kättesaadav kuni taotluse lahendamiseni.

Viimati uuendatud 23.04.2025

Korrastamiskohustus

- Kaevandamisloa omaja peab korrastama uuritud või kaevandatud maa tehnoloogia seisukohalt otstarbekal ajal.
- Korrastamiskohustus säilib ka siis, kui luba on kehtivuse kaotanud või kehtetuks tunnistatud.
- Kui sama maavara uurimine või kaevandamine samas uuringuruumis või samal mäeeraldisel jätkub teise loa alusel, läheb korrastamiskohustus üle uue loa omajale.

Korrastamistingimuste eelnõu saadab Keskkonnaamet kohaliku omavalitsuse esindajale ülevaatamiseks, vastust ootame 30 päeva jooksul.

Näpunäited korrastamistingimuste läbivaatamiseks ning tagasiside andmisel Keskkonnaametile:

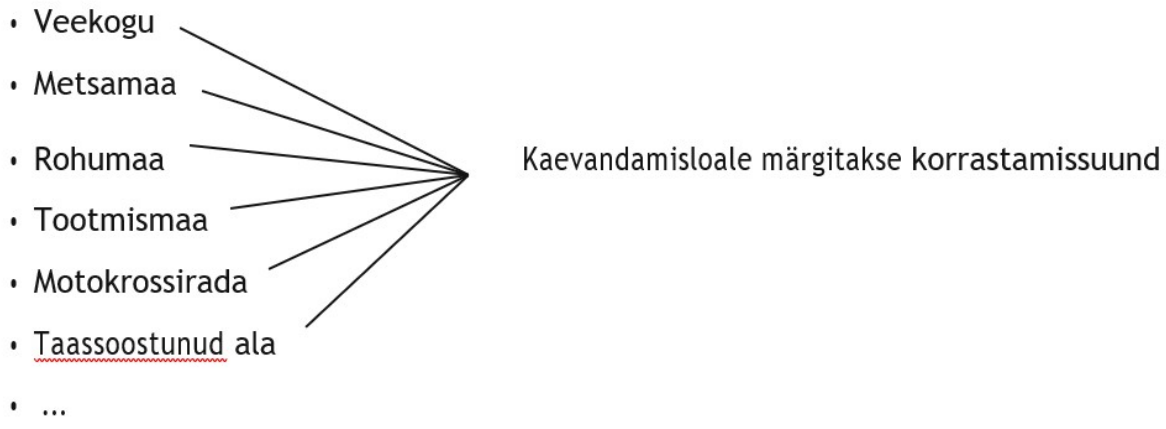
- Hinda kas korrastamistingimused on piisavad
- Mida kohalik omavalitsus sooviks oma planeeringute vaates korrastamistingimustele enda poolt lisada
- Kas korrastatav ala sobitub valla arengu plaanidega kokku
- Kui soovitakse nõuda midagi sellist, mis vajab tulevikus aktiivset hoolt, siis tuleb läbi mõelda see,

- ✓ kes ning kuidas hakkab selle eest hoolt kandma. Kui aktiivseks ala hoolitsemiseks vahendeid ei ole võimalik ette näha, siis tuleks eelistada lahendusi, mis ei vaja pärast ala korrastamist aktiivset järelhooldust.

Tähtsamad menetluse etapid korrastamistingimuse küsimise korral, korrastamisprojekti rakendamise nõusoleku andmise ning kaevandatud maa korrastamise kohustuse täidetuks tunnistamise menetluste juures.

- Korrastamistingimuste küsimine → KeA → arvamuse küsimine maaomanikult, KOV-lt jt→ korrastamistingimused→ arendaja
- Korrastamisprojekt→ KeA→ ekspert → projekti kinnitamine
- Taotlus korrastuks tunnistamiseks→ KeA→ korrastamiskomisjoni moodustamine (KOV liige jt) → kohapealne kontroll → korrastatuks tunnistamine

Korrastamise suunad

Näide:

Korrastamistingimuste menetluse juures küsitakse kohaliku omavalitsuse arvamust,

mida soovitakse 30 päeva jooksul

Arvamuse küsimine Tatramäe II kruusakarjääri korrastamistingimuste väljastamiseks

Aktsiaselts KIIRKANDUR (registrikood 10111516, aadress Harju maakond, Harku vald, Harkujärve küla, Järvekalda tee 1, 76902) esitas Keskkonnaametile 09.03.2018 taotluse Tatramäe II kruusakarjääri (maavara kaevandamise loa HARM-054 (L.MK/323895)) mäeeraldise korrastamistingimuste saamiseks (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 12.03.2018 numbriga 12-1/18/3501).

Vastavalt maapõueseaduse § 81 lõigetele 1 ja 2 korrastatakse kaevandatud maa kaevandatud maa korrastamise projekti alusel, mis on koostatud lähtuvalt korrastamistingimustest. Maapõueseaduse § 81 lõike 3 kohaselt esitab korrastamistingimused kaevandamisloa omajale Keskkonnaamet. Lähtuvalt maapõueseaduse § 81 lõikest 5 küsib Keskkonnaamet korrastamistingimuste koostamise kohta kohaliku omavalitsuse üksuse ja maaomaniku arvamust.

Tuginedes eeltoodule palume Teil esitada ettepanekud ja nõuded Tatramäe II kruusakarjääri korrastamistingimuste kohta 30 päeva jooksul käesoleva kirja kätte saamisest.

Kohalik omavalitsus saab korrastamistingimuste andmise eelnõude muutmiseks teha ettepanekuid

1. Lääne-Harju Vallavolikogu teeb ettepaneku lisada Tatramäe II kruusakarjääri korrastamistingimustele järgmised nõuded:
1.1 määrata korrastustingimustes etapilisus, kus kaevandatud osa korrastatakse jooksvalt, mitte kaevandamisloa lõppemise tähtajaks 09.06.2029. Seada tähtajad tegevustele aastateks 2019, 2024, 2029;
1.2 korrastamisprojekt tuleb eelnevalt kooskõlastada Lääne-Harju Vallavalitsusega informeerides sellest kohaliku elanikkonda;
1.3 Tatramäe II kaevandamisluba näeb ette, et karjääri laiendamiseks vajalik metsa raadamine tuleb läbi viia pesitsusvälisel ajal (15. august - 1. aprill) ja etappide kaupa aastate peale ärajaotatuna. Palume Keskkonnaametil määratleda täpsemalt etapid raadamisele ja saavutada koostöös Riigimetsa Majandamise Keskusega olukord, kus RMK ega kaevandaja ei teosta lageraiet karjääriala ümbritsevatel metsaaladel, et tagada tõhusam tõkestatus müra ja tolmu levikule ümbruskonnas;
1.4 karjääri küljed kujundada nii, et on välditud varingud ja erosioon ning karjääri nõlvad on kaetud taimestiku taastumiseks sobiva pinnasega. Karjäärialalt kooritud mulda kasutada karjääri korrastamiseks, et luua eeldused rekultiveeritud ala bioloogiliseks taastumiseks;
1.5 tagada tehisveekogule vajalik sügavus, et vältida veekogu kinnikasvamist ja taimestikuga kattumist (sh. *potamogeton natans*, mis intensiivselt levib Tatramäe I karjääris). Arvestada piirkonnale iseloomuliku veetaseme kõikumise amplituudiga nii, et ka veevaesemal perioodil säiliks veekogus piisav veetase, mis väldib ebasoovitava taimestiku vohamist;
1.6 tehisveekogu sügavuse kujundamisel jälgida, et säiliks Ohu allika vooluhulk looduslähedasel tasemel (Ohvriallika „Ohu allikas“ (kultuurimälestiste riiklik register, nr 18616) toiteala määratlemise eksperdihinnang, AS Maves töö nr 15014, Muinsuskaitseameti tellimusel);
1.7 korrastatud ala ei tohi kujutada ohtu seal liikuvatele inimestele;
1.8 määrata haljastusalaks ettenähtud alale metsastamise osakaal ja tuua välja alale sobilikud taimed, säilitades avatud vaated veekogule;
1.9 määrata korrastusalale rekreatiivne eesmärk. Näidata säilitatavad ja/või rajatavad ligipääsuteed või rajad, luua külastajatele ujumisvõimalus, puhkekohad;
1.10 märkida, et kaevandamisloa omanik on kohustatud hoidma korras karjääriala kaevandusloa perioodil ja likvideerima isetekkelise prügi regulaarselt, kuid mitte vähem kui kaks korda aastas.

Kaevandatud maa korrastamise kohustuse täidetuks tunnistamise menetluse korral moodustatakse korrastamistööde vastuvõtukomisjon, milles vähemalt üks liige on kohaliku omavalitsuse esindaja

Korrastamistööde vastuvõtukomisjoni liikme määramine

Maanteeamet (registrikood 70001490, aadress Teelise 4, 10916 Tallinn) esitas 11.07.2017 kirjaga nr 16-5/17-00039/056 Keskkonnaameti maapõuebüroole taotluse (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 12.07.2017 nr 12-1/17/8373 all) maavara kaevandamisega muudetud Varesemägede ja Varesemägede II kruusakarjääride ala korrastamise lõpetamise vormistamiseks. Varesemägede ja Varesemägede II kruusakarjäärid (maavara kaevandamise load nr VILM-001, kehtis kuni 27.05.2016 ja VILM-047, kehtiv kuni 21.07.2025) asuvad Viljandi maakonnas Viljandi vallas Saarepeedi külas Varesemägede kruusamaardlas (registrikaardi nr 0260) eraomandisse kuuluval kinnistul Varesemäe kruusakarjäär (katastritunnus 71503:002:0010, uus registriosa nr 1251039). Varesemägede II kruusakarjäär asub Varesemägede kruusakarjääri lamamis.

Maapõueseaduse (edaspidi ka MaaPS) § 87 lõige 1 sätestab, et kaevandatud maa korrastamiskohustuse tunnistab täidetuks kaevandamisloa andja, võttes arvesse korrastamistööde vastuvõtukomisjoni ettepanekut, ning et komisjoni moodustab ja selle juhataja määrab loa andja.

MaaPS § 87 lõige 2 sätestab, et komisjoni koosseisu nimetatakse loa andja esindaja, mäeeraldise ja selle teenindusmaa kinnisasja omanik või tema esindaja või riigimaa korral kinnisasja valitseja või tema volitatud isik, kohaliku omavalitsuse üksuse esindaja ja vajalik arv asjatundjaid komisjoni moodustaja äranägemisel. Keskkonnaamet peab vajalikuks kutsuda korrastamistööde vastuvõtukomisjoni ka loa omaniku (Maanteeameti) esindaja.

Komisjoni kokkukutsumist kavandame **18.08.2017**. Palume nimetada komisjoni koosseisu Teie esindaja hiljemalt **10.08.2017**. Keskkonnaameti maapõuebüroost osaleb komisjoni töös ning juhatab seda loa andja esindajana maapõuespetsialist Marin Varblane.

Korrastamistööde vastuvõtukomisjon koosneb tavaliselt Keskkonnaameti maapõuespetsialistist, loa omanikust, kinnistu omanikust ning kohaliku omavalitsuse esindajast

1. **Moodustada Varesemägede ja Varesemägede II kruusakarjääride maavara kaevandamisega muudetud maa korrastamistööde vastuvõtukomisjon järgmises koosseisus:**

Komisjoni juhataja:

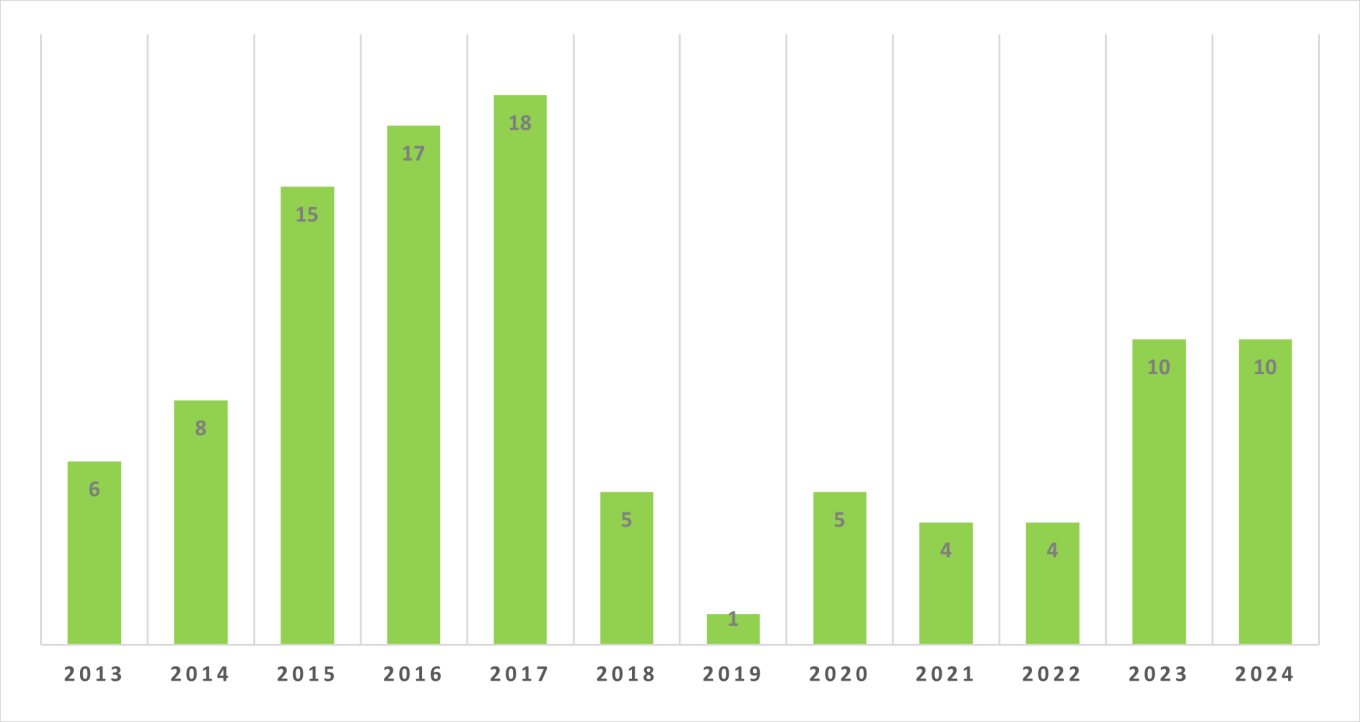
- Marin Varblane – Keskkonnaameti Maapõuebüroo maapõuespetsialist

Komisjoni liikmed:

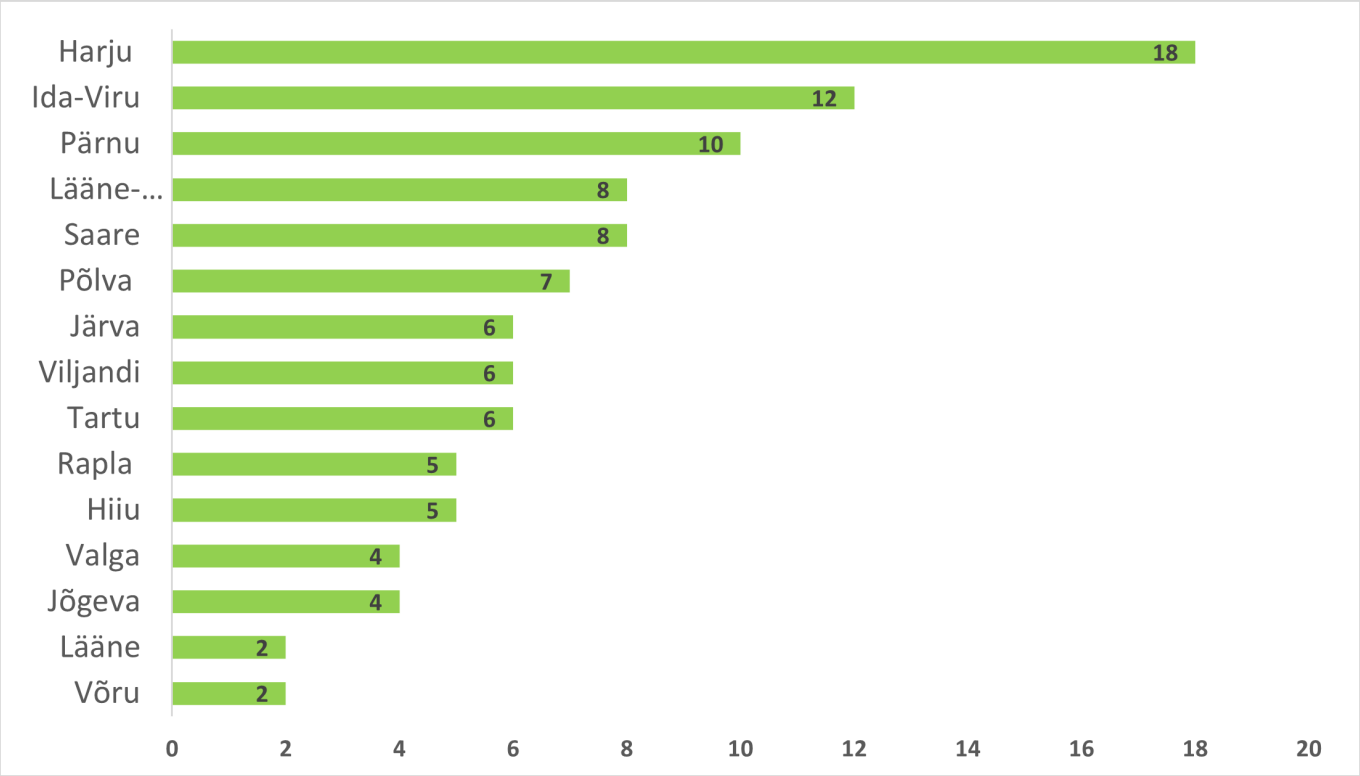
- Raivo Püvi – loa omaniku (Maanteeameti) esindaja
- Tanel Raud – Viljandi Vallavalitsuse teede peaspetsialist, kohaliku omavalitsuse üksuse esindaja
- Ivo Kasak –Varesemäe kruusakarjääri kinnistu omaniku esindaja.

Viimati uuendatud 23.04.2025

Korrastatuks tunnistatud karjäärialad 2013 - 2024

Korrastatuks tunnistatud karjäärialad 2013 kuni 2024

Korrastatuks tunnistatud karjäärialad aastatel 2013 kuni 2024 maakondade kaupa

Viimati uuendatud 16.04.2025

Häid näiteid korrastatud karjääridest

Kui KOV planeerib kaevandamist targalt, siis võib korrastatud karjäär anda olulist lisaväärtust. Mõned karjäärid korrastatakse ka looduskaitseliste liikide elupaigaks.

Korrastatud Seli karjäär Foto: Martin Nurme

Aidu karjääri korrastamise käigus sõudekanali kaevamine Foto: Tiit Rahe

Viimati uuendatud 16.04.2025

Kaevise tarbimise ja võõrandamise loa vajadus ning erandid

Kaevis on looduslikust olekust eemaldatud mis tahes kivimi või setendi tahke osis (liiv, kruus, moreen, lubjakivi jne.).

Kui eemaldatakse pinnast, mis ei ole looduslikus olekus (nt teede alla paigutatud täitepinnas jms), siis see kvalifitseerub jäätmeteks ja kaevise regulatsioon ei rakendu.

Luba on vajalik ehitamisel maapõues tehtavate tööde ja maaparandussüsteemi ehitamise käigus üle jääva kaevise võõrandamisel või selle väljaspool kinnisasja tarbimisel, kui võõrandatava või tarbitava kaevise kogus on suurem kui 5000 kuupmeetrit.

Kaevise võõrandamiseks või väljaspool kinnisasja kasutamiseks tuleb esitada taotlus vähemalt kaks nädalat enne kavandatavat tegevust. Palume ehituslubade andmisel viidata sellele vajadusele, kui tekib kahtlus, et kaevist on vaja võõrandada ehituse käigus.

Väljastatava loa kehtivusaeg on kuni aasta. Taotluse vormi täidab taotleja **KOTKAS**. Riigilõivu kaevise loa taotlemisel ei rakendu, aga kui kaevis kuulub riigile, siis rakenduvad sarnaselt kaevandamisele ressursitasud mõnede erisustega. Kaevise tarbimise või võõrandamise luba ei väljastata kaevandamise eesmärgil vaid selleks peab olema mingi muu põhjus, näiteks ehitusprojekti kohaselt üle jääva kaevise kinnistult ära viimise vajadus või kaevandatud maa korrastamisprojektis karjääri korrastamisel üle jääva kaevise võõrandamise vajadus. Kaevist võib tarbida või võõranda ka teatud juhtudel ilma selleks luba taotlemata.

Kaevise tarbimise või võõrandamise luba ei ole vaja järgmistel juhtudel:

- füüsilise isik võtab mitteärilistel põhjusel oma kinnisasjalt enda majapidamise tarbeks kaevist, sh selle tegevuse käigus võidakse transportida kaevist ühelt talle kuuluvalt kinnistult teisele
- maaparandushoiutöödel, maanteekraavide puhastamisel, tehnovõrkude ja -rajatiste rajamisel vastava projektiga määratud mahus või projekti puudumisel vastava töö tegemiseks põhjendatud mahus tekkivale kaevisele
- põldutelt põllukivide tarbimiseks või võõrandamiseks
- tee ehitamisel saadud kaevisele, kui seda kasutatakse sama objekti tarbeks
- riigi omandisse kuuluvate maanteede ja raudteede ehitamisel vastava projektiga määratud mahus tekkivale pinnakatte kaevisele, sõltumata selle kasutuskohast.
- kui võõrandatava või tarbitava kaevise kogus on alla 5000 kuupmeetri

- ✓ veekogudest võetavale kaevisele, kui see viiakse sama veekogu kaadamisalale või paigutatakse sama veekoguga piirnevale kinnistule

Viimati uuendatud 16.04.2025